

Openingwoord van de tentoonstelling van Constant in de
Galerie L. Conard op 26 Jan. '52 door Gerrit Kouwenaar.

Dames en heren,

Toen Constant mij verzocht deze tentoonstelling met een kort woord ^{willen} te ~~in~~ ^{willen} den, stemde ik onmiddellijk toe. Dit is niet alleen een eervolle taak, dacht ik, maar ook een prettige en eenvoudige taak, want er zijn maar weinig schilders met wier werk ik mij zò zeer ~~makkelijk~~ verwant voel.

Toen ik mij er echter toe zette mijn ideeën over zijn werk ~~over te schrijven~~ op te ~~te schrijven~~ ^{te schrijven}, bemerkte ik al gauw, dat het heel wat minder eenvoudig was, dan ik aanvankelijk gedacht had. Al schrijvend kreeg ik hetzelfde soort hulpeloze gevoel, dat zich van ons meester kan maken als men iets toelichtends over zijn eigen werk op papier moet zetten - niets is moeilijker, gevaarlijker en tot op zekere hoogte zinlozer dan ~~dit~~ dat. ²

Schrijven over eigen werk wil immers zeggen: iets als het eigen absoluut gehoor moeten benaderen in de formele taal van een aanslagbiljet - men moet als het ware ~~het~~ ^{de} opzettelijk wit gelaten stilten overspannen met een schoolmeesterachtige luidruchtigheid - kortom: als men over eigen werk schrijft, is men genoodzaakt de compact gerealiseerde werkelijkheid weer uiteen te doen vallen in een nare hoop spanningloze splinters, welke slechts een verwrongen beeld van het oorspronkelijk geheel kunnen geven...

Iets dergelijks bekreep mij, terwijl ik zo naarstig bezig was ^{met} in waterige woorden te vangen wat Constant met oliebloed pleegt te schilderen. Juist de verwantschap, die ik met zijn werk voel, de geringe afstand die ik er toe kan nemen, speelde mij parten.

Want Constants schilderijen zijn niet alleen zo maar schilderijen, die ik mooi vind - het zijn schilderijen, die Constant geschilderd heeft.

Wie is Constant? Constant is een levend mens uit 1952. Ik heb uitgerekend, dat ik hem nu ruim tien jaar ken. Ik ontmoette hem voor het eerst, naar ik meen op de Magere Brug; het was mooi zomerweer en in de Amstel lagen Schnellboten. Constant droeg toen tamelijk lang haar en een melancholieke ~~nevel~~ knevel. Hij droeg een wonderlijk paarsachtig pak, dat hem te wijd was en grote hoge schoenen over blote voeten, zoals sommige heertjes op prenten van Dubout. ~~Hij woonde in die dagen in de Pijp en hij rookte uit een rood-stenen pijpje.~~ Ik bewonderde hem al dadelijk. Hij woonde in die dagen in de Pijp en hij rookte uit een rood-stenen pijpje, waarvan de kop een grijnzend duivelsgezichtje voorstelde... Dat is tien jaar geleden. Ik bewonder Constant nog steeds. Hij draagt nu mooie sportschoenen met witte veters en is nog altijd een schilderend mens. Hij steekt zijn hoofd door alle schilderijen, die hier aan de wand hangen.

Constant kan goed oliebollen bakken, goed met messen werpen en met een twee-en-een-halve meter lange zweep klappen; hij kan goed gitaar spelen, spaanse

improvisaties met een volledige overgave, terwijl zijn sigaret hem midden op de onderlip kleeft. Hij kan ook goed schilderen. Hij is een vrij mens en hij wil vrij blijven; ~~en~~ hij is strijdvaardig. Daarom schildert hij de realiteit, niet een afgeknabbeld stukje ervan, maar de volledige realiteit. Zijn werk geeft het merg van onze tijd.

Als Constant een vogel schildert, dan maakt hij een vogel, een wezenlijk dier met veren van verf; en als die vogel huilt, dan is daar niets aan te verklaren in langzame abstracte woorden over een mooi kraplak en een geraffineerd oker en...dàt zwart. Dan heeft hij iets laten bestaan. Dan is hij geen Jezus Christus en geen genie en geen surrealist en geen nihilist - dan heeft hij toevallig verf gebruikt om een vogel te maken; ^{den vogel,} ~~die~~ ons de tranen uit de borst ~~kracht~~... "Geen bouwsel van lijnen en kleuren," zei Constant zelf, "maar een nacht, een dier, een mens, of dat alles tezamen!"

Dat alles tezamen. Hij schildert ~~oorlog~~, hij maakt oorlog, - ~~niet om de~~ ^{maakt hij} oorlog, die nu nog in krantenkolommen woont, waar en hij waarschuwt. Hij vecht zelf in die puinhopen en ons aller hoofd ligt daar als een lachwekkende koolraap.

Neen, Constant schildert geen uien, twee zilveruien plus een fles ^{met} Rembrandt-papaverolie - stilleven. Constant leeft niet stil. En hij duikt ook niet onder in de schijnprogressiviteit ~~in het opatiment-interieur~~ van de namaak-Mondriaans, in de schijnagressiviteit van ^{de} Zuid-Franse-landschap-realist, ~~van de grote stilte en de grote volheid~~. En daarom zullen er wel weer stemmen opgaan, die Constant een pessimist en een nihilist noemen - omdat hij buiten de paden van het westerse park durft ~~te~~ lopen en omdat hij weet, dat de parkwachter ~~aan de deuren~~ de grote vogeldoder is...

Ik weet het, dit zijn allemaal woorden, abstracte woorden, die eigenlijk volkomen overbodig zijn. Want een goed schilderij spreekt voor zichzelf. En Constants schilderijen bezitten de gave van de taal. Zijn schilderijen zijn als mensen: ze kunnen lelijk of mooi zijn, maar ze leven, ze spreken, ze dromen, ze werken, ze zijn ^{meer} dan hun stoffelijke vorm, ze hebben een electrisch veld, ze zenden uit...

U staat hier in Constants wereld, ~~in~~ die de wereld van u allen is. De wereld, die hij verdedigt en aanvalt. Zijn schilderijen zijn de vensters naar hetgeen u misschien niet wilt kennen, maar dat onvoorwaardelijk bestaat in elk stuk vlees, in elke vogel, in elk bed, in elke straaljager, in elke puinhoop, in elke romp, in elk kind, in elke boom, in elke hand, in elke kogel, in elke duif...

En hiermee verklaar ik - zoals de toverformule luidt - deze tentoonstelling voor geopend.